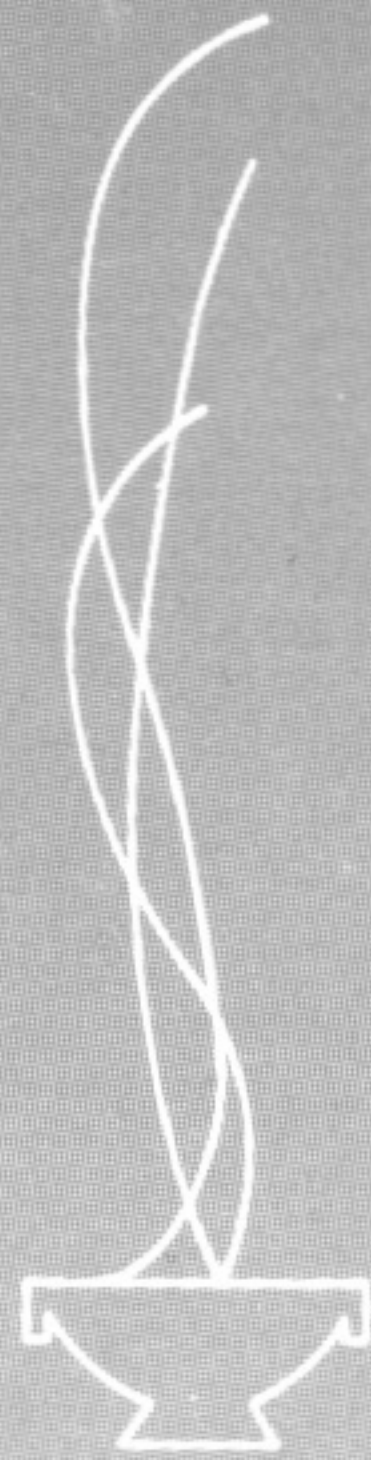

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

τεύχος 2ο

Απριλιος — Ιουνιος 1990

Τριμηνιαία έκδοση

του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσηλευτριών-Νοσηλευτών Ελλάδος

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ»

ΕΣΔΝΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών -
Νοσηλευτών Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Δημητρίου
Κ. Καλανταρίδου
Β. Λανάρα
Μ. Μαλγαρινού

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοδεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κατεχάκη & Αδριανείου 3 - 115 25 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 67 14 371 - 67 14 340
FAX: 67 15 015

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/-ές _____ 2000 δρχ.
Σπουδάστριες/-ές _____ 1000 δρχ.
Οργανισμοί - Εταιρείες -
Βιβλιοθήκες _____ 3500 δρχ.
Εξωτερικού _____ 35 \$
Τιμή τεύχους _____ 600 δρχ.
Τιμή τεύχους
για σπουδαστές _____ 300 δρχ.

1. 19ο Νοσηλευτικό Συνέδριο Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών (ICN). Μ. Μαλγαρινού.....	87
2. Συγκρότηση και αρμοδιότητες επιτροπής χειρουργείου Δρ Α. Παπαδαντωνάκη	91
3. Η θέση της νοσηλευτικής στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Δρ Χρ. Πλατή	98
4. Ετοιμότητα χειρουργείου για την αντιμετώπιση θυμάτων μαζικής καταστροφής. Α. Κουβέλη	106
5. Προσδιοριστικοί παράγοντες της επίπτωσης της νοσοκομειακής πνευμονίας σε αρρώστους με μηχανική αναπνοή στην αναπνευστική μονάδα εντατικής θεραπείας Ε. Αποστολοπούλου, Λ. Σπάρος, Α. Σουμίλας, Ι. Μαντάς	113
6. Ικανότητες και αμοιβή. Κ. Stallknecht. Μεταφ. Ε. Γουλιά	123
7. Τροποποίηση κατευθυντήριων οδηγιών 77/452/ΕΟΚ και 77/453/ΕΟΚ	130
8. Συμβουλευτική επιτροπή για την κατάρτιση των νοσηλευτών. Έκθεση και συστάσεις στον τομέα του καρκίνου	138
9. Σύσταση της επιτροπής σε δέματα καρκίνου (89/601/ΕΟΚ) ..	147

CONTENTS

1. 19th Nursing Congress. International Council of Nursing (ICN) M. Malgarinou	87
2. Basic structure and functions of the operating room committee Dr A. Papadantonaki	91
3. The role of nursing in primary health care. Ch. Plati	98
4. Readiness of operating room for coping with mass disaster victims. A. Kouveli	106
5. Determinative factors of incidence of nosocomial pneumonia on patients with mechanical ventilation in the respiratory intensive care unit. Apostolopoulou H, Sparos L, Soumilas A, Mantas J	113
6. Competencies and Compensation. K. Stallknecht (Trns. E. Goulia)	123
7. Directive 89/594/EEC and 89/595/EEC	130
8. Commission recommendation 87/601/EEC concerning the training of Health personnel in the matter of cancer (articles referred to Nurses only)	138
9. Advisory Committee on training in Nursing Report and Recommendations on training in cancer (89/601/EEC)	147

**ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ
ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ**

**για την κατάρτιση στον τομέα του καρκίνου
που εγκρίθηκε από την Επιτροπή κατά τη συνεδρίασή της
στις 19 και 20 Απριλίου 1988**

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Προσέγγιση Νομοθεσιών, Ελευθερία Εγκατάστασης, Ελεύθερη Παροχή Υπηρεσιών, III/D/248/3/88 – EL

Η Συμβουλευτική Επιτροπή της ΕΟΚ για την κατάρτιση των νοσηλευτών ασχολήθηκε ειδικά με το θέμα της κατάρτισης των νοσηλευτών στην ογκολογική νοσηλευτική, μέσα στα πλαίσια του προγράμματος της ΕΟΚ «Η Ευρώπη κατά του καρκίνου».

Δημοσιεύουμε την έκθεση της ειδικής επιτροπής που ασχολήθηκε με το θέμα. Η έκθεση εγκρίθηκε από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την κατάρτιση των νοσηλευτών κατά τη συνεδρίασή της στις 19 και 20 Απριλίου 1988 και εστάλη στην Επιτροπή (Commission) των ΕΚ. Σχετικές εκθέσεις εστάλησαν και από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Ιατρών και Οδοντιάτρων. Η Επιτροπή εξέδωσε τη σύσταση της 8ης Νοεμβρίου 1989 σχετικά με την κατάρτιση του προσωπικού υγείας σε θέματα καρκίνου, από την οποία δημοσιεύουμε ό,τι αφορά στην κατάρτιση των νοσηλευτών.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τον Ιούνιο του 1985 στο Μιλάνο και το Δεκέμβριο του 1985 στο Λουξεμβούργο, οι πρόεδροι κρατών και κυβερνήσεων των δώδεκα κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπογράμμισαν τη σημασία της κατάρτισης ενός ευρωπαϊκού προγράμματος καταπολέμησης του καρκίνου.

Για να υλοποιηθεί η διακήρυξη αυτή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και για να καταρτισθεί πρόταση για το πρόγραμμα «Ευρώπη κατά του καρκίνου», συστάθηκε τον Ιανουάριο του 1986, κάτω από την αιγίδα της Επιτροπής, επιτροπή διαπρεπών καρκινολόγων. Τα μέλη της επιτροπής αυτής αναφέρονται στο παράρτημα I αυτού του εγγράφου. Στα συμπεράσματα της κοινής εργασίας της επιτροπής εμπειρογνομώνων σε θέματα καρκίνου και της Επιτροπής στηρίχθηκε η πρόταση του προγράμματος για μια «Ευρώπη κατά του καρκίνου», 1987 – 1989, έγγραφο COM(86)717 τελικό, που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 16 Δεκεμβρίου 1986 και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 15 Μαΐου 1987.

Το πρόγραμμα δράσης, που δημοσιεύθηκε στην ΕΕ 87/0/50 της 26ης Φεβρουαρίου 1987, καλύπτει τέσσερις τομείς: την πρόληψη του καρκίνου, την έρευνα στον τομέα του καρκίνου, την ενημέρωση και την υγειονομική εκπαίδευση του κοινού και την κατάρτιση του υγειονομικού προσωπικού στα σχετικά με τον καρκίνο θέματα.

Σχετικά με την κατάρτιση του υγειονομικού προσωπικού, το έγγραφο 87/C/50, πρότεινε ορισμένα ειδικά μέτρα, ενώ η ειδική δράση 51 αφορά στην προετοιμασία λεπτομερών συστάσεων σχετικά με το θέμα αυτό, εκ μέρους της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την κατάρτιση νοσηλευτών. Η δράση 51 εκτίθεται λεπτομερώς στο παράρτημα II της έκθεσης αυτής.

Έχει συσταθεί ομάδα εργασίας μεταξύ των μελών της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την κατάρτιση των νοσηλευτών για να εμβαδύνει στην παρούσα κατάσταση, όσον αφορά στην κατάρτιση των νοσηλευτών στον τομέα του καρκίνου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ως μέλη της ομάδας εργασίας εκλέχθηκαν δύο εξωτερικοί εμπειρογνώμονες σε θέματα ογκολογίας. Ο κατάλογος των μελών της ομάδας εργασίας περιέχεται στο παράρτημα I. Η ομάδα εργασίας συμφώνησε με την Επιτροπή να ανατεθεί η επανεξέταση της κατάρτισης των νοσηλευτών σε θέματα καρκίνου σε μια ομάδα του Royal Marsden Hospital του Λονδίνου, προκειμένου να χρησιμεύσει ως βάση για το έργο της. Η Συμβουλευτική Επιτροπή επιθυμεί να τονίσει ότι η επανεξέταση αυτή αποτέλεσε σημαντική συνεισφορά στην παρούσα έκθεση.

II. ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Βασική κατάρτιση είναι αυτή που προβλέπεται στις οδηγίες του Συμβουλίου 77/452 και 77/453/ΕΟΚ. Καταλήγει στην εγγραφή υπό την ιδιότητα του νοσηλευτή από την αρμόδια εθνική αρχή. Υπάρχουν και άλλων ειδών καταρτίσεις νοσηλευτών στα κράτη μέλη, για τις οποίες δεν υπάρχουν προς το παρόν οδηγίες του Συμβουλίου. Αν και η έκθεση αυτή αφορά κυρίως στο νοσηλευτή γενικών φροντίδων, η σωστή εφαρμογή των αρχών σε άλλου είδους βασική κατάρτιση εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους μέλους.

Σε όλους τους τομείς επαγγελματικής δραστηριότητας, οι νοσηλευτές που έχουν λάβει κατάρτιση καλούνται να έρθουν σε επαφή και να φροντίσουν καρκινοπαθείς, από τους οποίους μια μειοψηφία μόνο νοσηλεύεται σε ειδικά κέντρα για τον καρκίνο.

Διαπιστώσεις

1. Στα κράτη μέλη, η κατάρτιση των νοσηλευτών για τη φροντίδα καρκινοπαθών ακολουθεί σχεδόν αποκλειστικά το ιατρικό πρότυπο που στηρίζεται στη μελέτη των συστημάτων του ανθρώπινου οργανισμού, των διαφόρων νοσημάτων και των ειδικών μορφών θεραπείας.
2. Η διδασκαλία σε ορισμένα ιδρύματα παρέχεται από ειδικευμένους στον καρκίνο ιατρούς και από νοσηλευτές εκπαιδευτικούς με εμπειρία στην καρκινολογική νοσηλευτική· σε πολλές όμως περιπτώσεις η διδασκαλία παρέχεται από ιατρούς και νοσηλευτές, οι οποίοι δεν έχουν παρόμοια εμπειρία.
3. Το διδακτικό υλικό σχετικά με τη θεραπεία του καρκίνου και τη φροντίδα των καρκινοπαθών, αν και υπάρχει, προς το παρόν χρησιμοποιείται πολύ λίγο, γιατί δεν έχει ευρεία διάδοση.

4. Η κλινική πείρα για την ανάληψη της φροντίδας καρκινοπαθών σε ειδικευμένες υπηρεσίες παρέχεται μόνο σε μια μειοψηφία σπουδαστών.
5. Είναι δύσκολη η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, διότι η διδασκαλία για τη φροντίδα καρκινοπαθών γίνεται στα διάφορα μέρη του προγράμματος.
6. Πρωτοβουλίες για τη συμμετοχή επαγγελματιών με ιδιαίτερο ενθουσιασμό και ιδιαίτερη υπευθυνότητα ενθαρρύνουν μια συνολική προσέγγιση στο θέμα των καρκινοπαθών.

Συστάσεις-Εισαγωγική παρατήρηση

Οι συστάσεις που αναφέρονται στην έκθεση αυτή δεν έχουν στόχο τους την προετοιμασία ενός ειδικού κοινού προγράμματος· στόχος τους είναι να δώσουν κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις, οι οποίες θα βοηθήσουν την κάθε χώρα μέλος της Κοινότητας να προετοιμάσει παρόμοια προγράμματα που θα βασιστούν στην υφιστάμενη δομή της δικής της εκπαίδευσης και των διαδεσμιών πόρων της.

1. Η βασική κατάρτιση των νοσηλευτών πρέπει να περιλαμβάνει κατά τρόπο συστηματικό και σφαιρικό την πρόληψη του καρκίνου, τη συμμετοχή στην ανίχνευση και τη διάγνωση, την αναγνώριση των προβλημάτων των καρκινοπαθών και την ανταπόκριση στις δικές τους ειδικές ανάγκες, τη διεύθυνση αντικαρκινικών θεραπευτικών προγραμμάτων, τη συμμετοχή στην αποκατάσταση καθώς και στην περίθαλψη των ασθενών που βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο της ασθένειας, καθώς και τη φροντίδα των οικογενειών των καρκινοπαθών.
2. Η κατάρτιση των νοσηλευτών για τη φροντίδα καρκινοπαθών πρέπει να στηρίζεται σε νοσηλευτικό μοντέλο προσαρμοσμένο στην κατάσταση των ασθενών αυτών. Πρέπει να χρησιμεύει σαν πλαίσιο για την οργάνωση της πραγματικής κατάρτισης σε συμφωνία με σαφώς καθορισμένους στόχους διδασκαλίας. Στόχοι της νοσηλευτικής φροντίδας είναι ο προσδιορισμός και η ερμηνεία των αναγκών του ατόμου καθώς και η ανταπόκριση σε αυτές κατά τον κατάλληλο και πιο εξατομικευμένο τρόπο. Η κατάρτιση των νοσηλευτών πρέπει να ανταποκρίνεται στους στόχους αυτούς και να προετοιμάζει το νοσηλευτή να ασκεί υπεύθυνα το επάγγελμά του. Για το λόγο αυτόν, οι νοσηλευτές πρέπει να έχουν την ικανότητα να λαμβάνουν αποφάσεις, να επιλύουν προβλήματα, να αξιολογούν τις δραστηριότητές τους και να προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες καταστάσεις των ασθενών, καθώς και στην εξέλιξη των γνώσεων.
3. Οι νοσηλευτές, μαζί με άλλα επαγγέλματα υγείας, πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε προγράμματα δράσης εναντίον του καρκίνου, να συνεργάζονται στην ενημέρωση και τη μόρφωση του κοινού σχετικά με τα δετικά αποτελέσματα της πρόληψης, της προστασίας και της εξέτασης και την έγκαιρη θεραπεία περιπτώσεων καρκίνου. Οι νοσηλευτές, για να πραγματοποιήσουν το έργο αυτό και μέσω της δικής τους κατάρτισης, πρέπει να αντιμετωπίζουν δετικά αυτό το πραγματικό κοινωνικό πρόβλημα και να είναι εφοδιασμένοι με βασικές γνώσεις, τις οποίες να μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην κλινική τους κατάρτιση.

4. Λόγω της ταχύτητας των ανακαλύψεων, τόσο στο επίπεδο της κατανόησης των φυσιοπαθολογικών εργασιών και μηχανισμών όσο και στο επίπεδο των διαγνωστικών και θεραπευτικών τεχνικών, η βασική κατάρτιση πρέπει να ετοιμάζει τους νοσηλευτές για να χρησιμοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν και να τις αναπτύσσουν. Πρόκειται για μια δυναμική διεργασία που βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη.
5. Το εκπαιδευτικό υλικό που αναφέρεται στην πρόληψη, ανίχνευση και θεραπεία του καρκίνου και το οποίο προέρχεται από την πλούσια εργασία ιδρυμάτων εκπαίδευσης, κέντρων έρευνας και θεραπείας του καρκίνου πρέπει να αναπτυχθεί και να δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό Κοινοτικό δίκτυο για την ανταλλαγή πληροφοριών έτσι, ώστε να γίνεται η καλύτερη δυνατή χρήση των ανθρώπινων, των υλικών και των οικονομικών πόρων.
6. Η βασική κατάρτιση πρέπει να ετοιμάζει τους νοσηλευτές για την άσκηση διαφόρων καθηκόντων· όσον αφορά στην εργασία ομάδας, αυτή είναι απαραίτητη για τη φροντίδα του ασθενούς και, ακόμη περισσότερο, στην περίπτωση των καρκινοπαθών.

III. ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ _____

A. Συνεχής εκπαίδευση

Εισαγωγική παρατήρηση

Με τον όρο συνεχής εκπαίδευση νοούνται προγραμματισμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που στηρίζονται στη βασική κατάρτιση και τη μεταβασική εμπειρία και κατάρτιση του νοσηλευτή για τη διατήρηση και την αύξηση των γνώσεων κάθε ατόμου και των επαγγελματικών δεξιοτήτων. Η συνεχής εκπαίδευση μπορεί να ποικίλλει πολύ, όσον αφορά στη μορφή και το περιεχόμενό της, κυμαινόμενη από τις επίσημα οργανωμένες δραστηριότητες σε ομάδα έως την κατ'οίκον μάθηση. Οι φορείς της συνεχούς εκπαίδευσης μπορεί να παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Αυτή η μορφή της εκπαίδευσης συχνά παρουσιάζει κοινά σημεία με την ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση, η οποία αποτελείται από δραστηριότητες που έχουν σκοπό να βοηθήσουν τον εγγεγραμμένο νοσηλευτή να διατηρήσει και να βελτιώσει τις ικανότητές του στην άσκηση του επαγγελματικού του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του, ειδικά σε σχέση με τις προσδοκίες του εργοδότη. Περιλαμβάνει διαδικασίες, με τις οποίες το νέο προσωπικό εισάγεται στις απαιτήσεις της νέας θέσης εργασίας.

Διαπιστώσεις

1. Η έκθεση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπογραμμίζει την ανάγκη συνεχούς κατάρτισης για όλους τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας που ασχολούνται με την καταπολέμηση του καρκίνου (COM(86)717 τελικό).
2. Υπάρχουν πολλά αιτήματα για συνεχή εκπαίδευση εκ μέρους των νοσηλευτών, ιδιαίτερα εκείνων που εργάζονται σε τμήματα νοσοκομείων που ασχολούνται με καρκινοπαθείς.

3. Πολλά από τα προγράμματα συνεχούς εκπαίδευσης, τα οποία περιλαμβάνουν τη φροντίδα του καρκίνου, αποτελούν μέρος προγραμμάτων συνεχούς εκπαίδευσης που οργανώνονται από νοσηλευτικές σχολές ή από κολλέγια και νοσοκομεία, από επαγγελματικές ενώσεις ή από νοσηλευτές που ενεργούν με δική τους πρωτοβουλία.
4. Οι σειρές μαθημάτων συνεχούς εκπαίδευσης που υπάρχουν στον τομέα της φροντίδας του καρκίνου ποικίλλουν σημαντικά όσον αφορά στη διάρκεια, τη συχνότητα, τη δομή και το περιεχόμενο.

Συστάσεις

1. Οι σειρές μαθημάτων συνεχούς εκπαίδευσης που αναφέρονται στη φροντίδα του καρκίνου πρέπει να παρέχονται σε όσο το δυνατόν περισσότερους νοσηλευτές με τη δημιουργία διοργανωτικών διαδικασιών που να μπορούν να προσαρμόζονται στις προσωπικές και επαγγελματικές ανάγκες τους. Πρέπει να ενθαρρύνεται η οργάνωση των δραστηριοτήτων αυτών και να βρεθούν οι απαραίτητοι πόροι για την πραγματοποίησή τους.
2. Η συνεχής εκπαίδευση στον τομέα της φροντίδας του καρκίνου δεν πρέπει να αναπτυχθεί σαν τρόπος κάλυψης των κενών της βασικής κατάρτισης. Πρέπει να αποτελεί προέκταση της βασικής κατάρτισης, να λαμβάνει υπόψη τα προαπαιτούμενα και να εκμεταλλεύεται την αποκτηθείσα πείρα. Οι σειρές μαθημάτων πρέπει να συμφωνούν με τις αρχές της εκπαίδευσης των ενηλίκων.
3. Στο πλαίσιο της φροντίδας για τον καρκίνο, οι στόχοι των προγραμμάτων συνεχούς εκπαίδευσης είναι η ενημέρωση στα σημερινά δεδομένα της αποκτηθείσας γνώσης, η ανάπτυξη της σε ειδικούς τομείς, καθώς και η υποκίνηση και η προώθηση απόγεων όσον αφορά στην επαγγελματική πείρα που οι νοσηλευτές έχουν σήμερα σχετικά με τους καρκινοπαθείς. Για το λόγο αυτόν, το περιεχόμενο της σειράς των μαθημάτων δεν πρέπει να περιορίζεται στο να προσφέρει θεωρητική πληροφόρηση σχετικά με την παθολογία και τις μεθόδους διάγνωσης και θεραπείας του καρκίνου, αλλά πρέπει επίσης να καλύπτει θέματα διαπροσωπικών σχέσεων καθώς και τα προσωπικά προβλήματα και δεοντολογικά και ηθικά ερωτήματα, τα οποία αντιμετωπίζουν οι νοσηλευτές στην καθημερινή τους εργασία με τους καρκινοπαθείς.
4. Τόσο οι προϋποθέσεις για την εισαγωγή στα μαθήματα συνεχούς εκπαίδευσης όσο και οι δομές που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι πολύ ελαστικές. Πρέπει να προωθηθεί η κατ' οίκον μάθηση, ενώ η Επιτροπή προτείνει να αναπτυχθεί σε Κοινοτικό επίπεδο η ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και διδακτικού υλικού. Αυτή είναι πράγματι συμπληρωματική των συνεδριάσεων των ομάδων και οδηγεί στην καλύτερη χρησιμοποίηση της αποκτηθείσας γνώσης.
5. Πρέπει να αναλύονται προσεκτικά τα αιτήματα και οι προσδοκίες των ενδιαφερόμενων νοσηλευτών πριν από την πραγματοποίηση ενός προγράμματος συνεχούς εκπαίδευσης. Μπορεί να αναπτυχθούν και να διαμοιρασθούν στα διάφορα κράτη μέλη κοινές σειρές μαθημάτων κατάρτισης νοσηλευτών που να σχεδιάζονται από νοσηλευτές με ειδική πείρα στη φροντίδα καρκινοπαθών και στην καταπολέμηση του καρκίνου σε συνεργασία με άλλους επαγγελματίες. Τα προγράμματα αυτά δεν αποτελούν σειρές κανόνων, αλλά θα

χρησιμεύσουν ως επιστημονικές αναφορές για τις εθνικές αρχές που επιθυμούν να εισαγάγουν παρόμοια κατάρτιση. Αυτές οι σειρές μαθημάτων κατάρτισης θα χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερο τη σύγχρονη τεχνολογία στη διδασκαλία.

B. Ανώτερη κατάρτιση

Εισαγωγική παρατήρηση

Στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως σύνολο υπάρχουν ήδη πολλές οργανωμένες σειρές μαθημάτων που δίνονται στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα για ποικιλία θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ογκολογικής νοσηλευτικής. Οι σειρές μαθημάτων στην ογκολογική νοσηλευτική έχουν σχεδιασθεί, για να ανταποκριθούν στις προτεραιότητες και τις ανάγκες του κάθε κράτους μέλους. Οποιαδήποτε προσόντα ή τίτλοι, που ενδεχομένως αποκτώνται με τη συμπλήρωση της κατάρτισης αυτής, αποτελούν επίσης θέμα του κάθε κράτους μέλους· η κατάρτιση και τα προσόντα ή οι τίτλοι που απορρέουν δεν πρέπει να εκλαμβάνονται σαν ειδικότητες στην ογκολογική νοσηλευτική στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι συστάσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής σε αυτό τον τομέα κατάρτισης έχουν μοναδικό στόχο να βοηθήσουν στη βελτίωση του περιεχομένου και της ποιότητας της κατάρτισης που παρέχεται· δεν αποβλέπουν στο να αποτελέσουν βάση για τη δημιουργία ομάδας ειδικευμένων νοσηλευτών σε Κοινοτικό επίπεδο.

Διαπιστώσεις

1. Στα περισσότερα κράτη μέλη η ανώτερη κατάρτιση για νοσηλευτές αφορά στη διοίκηση και τη διδασκαλία και σπάνια στους κλινικούς τομείς.
2. Ορισμένοι νοσηλευτές απέκτησαν πείρα σε ορισμένους τομείς φροντίδας του καρκίνου, παρακολουθώντας σειρές ειδικών μαθημάτων· αλλά αυτό έχει γίνει με ατομική πρωτοβουλία και στις περισσότερες περιπτώσεις η κατάρτιση δεν καταλήγει στη χορήγηση διπλώματος από τις αρμόδιες αρχές.

Συστάσεις

1. Η βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας που παρέχεται σε καρκινοπαθείς αποτελεί μια προτεραιότητα. Για το λόγο αυτόν, είναι σημαντικό οι νοσηλευτές, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το ανώτερο επίπεδο κατάρτισης στον τομέα φροντίδας του καρκίνου, να συμμετέχουν στην έρευνα που πραγματοποιείται στον τομέα αυτό, παίζοντας ένα συμβουλευτικό ρόλο στους σχετικούς τομείς και παρέχοντας ειδική κατάρτιση στο νοσηλευτικό προσωπικό.
2. Αυτή η συμπληρωματική εκπαίδευση στον τομέα της φροντίδας του καρκίνου πρέπει να παρέχεται στο κατάλληλο ανώτερο επίπεδο. Οι γενικοί και οι ειδικοί στόχοι ενός τέτοιου προγράμματος κατάρτισης και το περιεχόμενό τους πρέπει να καθορίζονται από ομάδα εμπειρογνομένων νοσηλευτών σε συνεργασία με άλλους επαγγελματίες και να αποτελέσουν κοινό πυρήνα για τα κράτη μέλη. Ειδικευμένα κέντρα πρέπει να συνεργασθούν στην εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων υψηλού επιπέδου.
3. Το περιεχόμενο της κατάρτισης δεν πρέπει να αποβλέπει μόνο στην απόκτηση θεωρητικών ιατρικών γνώσεων· πρέπει επίσης να ενσωματώνει τις ανδρώ-

πινες σχέσεις και την απόκτηση ικανοτήτων για τη διεύθυνση ομάδων νοσηλευτών, υπεύθυνων για τη φροντίδα των καρκινοπαθών. Η θεωρητική διδασκαλία πρέπει να συμπληρώνεται από την κατάλληλη κλινική διδασκαλία, κατά προτίμηση σε τμήματα νοσοκομείου ή σε άλλα ειδικευμένα κέντρα για τη φροντίδα του καρκίνου.

4. Κατά τη διάρκεια της ανώτερης κατάρτισης, ο σπουδαστής πρέπει να συμμετέχει σε ερευνητική εργασία στον τομέα της καρκινολογικής νοσηλευτικής. Πρέπει επίσης να προωθείται και να ενισχύεται η δημοσίευση εργασιών στον τομέα αυτόν.

Η έκθεση αυτή καθώς και οι συστάσεις εγκρίθηκαν από την επιτροπή στις 20 Απριλίου 1988. Με εξαίρεση το τμήμα I, για το οποίο δεν ήταν απαραίτητη η ψηφοφορία, η επιτροπή γήφισε χωριστά για κάθε τμήμα της έκθεσης ως εξής:

Τμήμα II	: Βασική κατάρτιση	30 γήφοι υπέρ
Τμήμα III, A:	Συνεχής εκπαίδευση	30 γήφοι υπέρ
Τμήμα III, B:	Περαιτέρω κατάρτιση	27 γήφοι υπέρ 3 γήφοι κατά

30 μέλη της επιτροπής ήταν παρόντα ή είχαν εκπροσωπηθεί· 6 μέλη ήταν απόντα ή δεν είχαν εκπροσωπηθεί.

Η έκθεση και οι συστάσεις απευθύνονται στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη και θα τους διαβιβασθούν, αφού επικυρωθούν σε όλες τις Κοινοτικές γλώσσες με γραπτή διαδικασία από την επιτροπή.

Έγινε στις Βρυξέλλες, 20 Απριλίου 1988

Η πρόεδρος της επιτροπής

I. Soares

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

Κατάλογος των εθνικών εμπειρογνομόνων στον τομέα του καρκίνου που καταρτίσθηκε τον Ιανουάριο του 1986

Βέλγιο	Καθην. D. De Duve Καθην. Boon
Δανία	Dr. O. Moeller
Γερμανία	Καθην. C. Schmidt Καθην. E. Grundmann
Ελλάδα	Dr. Σ. Βασιλαρος
Ισπανία	Καθην. J. Estape
Γαλλία	Καθην. J. Tubiana
Ιρλανδία	Dr. M. Moriarty
Ιταλία	Καθην. U. Veronesi
Λουξεμβούργο	Καθην. M. Dicato
Κάτω Χώρες	Dr. R. Kroes
Πορτογαλία	Καθην. J. Conde
Ηνωμένο Βασίλειο	Καθην. N. Bleehen

Από τον Ιανουάριο του 1987, η Σουηδία αντιπροσωπεύθηκε από τον καθηγητή J. Einhorn ως παρατηρητή.

Μέλη της ομάδας εργασίας

Κα Sarrouilhe (πρόεδρος)	Γαλλία	I
Κα Delvaux	B	I
Κα Andersen	Δ	II
Κα Stocker	Γερμανία	II
Κα Μαλγαρινού	Ελλάδα	II
Δις O'Dwyer	Ιρλανδία	I
Δις Preiata	Ιταλία	II
Κος Bosseler	Λουξεμβούργο	III
Κα Kruithof	Κάτω Χώρες	I
Κος Gramacho	Πορτογαλία	I
Κα Allan	Ηνωμένο Βασίλειο	III
Κα Naharro Calderon	Ισπανία	III
Κα Gentil Martins	Πορτογαλία	Εμπειρογνώμονας
Κος Tiffany	Ηνωμένο Βασίλειο	Εμπειρογνώμονας

I: Εμπειρογνώμονας που ασκεί το επάγγελμα του νοσηλευτή

II: Εμπειρογνώμονας από τα ιδρύματα κατάρτισης

III: Εμπειρογνώμονας των αρμόδιων αρχών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Δράση 51: Συγκριτική εξέταση των συστημάτων κατάρτισης σε πανεπιστημιακές σχολές υγειονομικού προσωπικού

Από το 1987 και μετά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα φροντίσει για την πραγματοποίηση συγκριτικών μελετών στον τομέα της εκπαίδευσης για τον καρκίνο σε όλα τα επίπεδα της ιατρικής εκπαίδευσης: βασικές ιατρικές σπουδές, ειδική κατάρτιση παθολόγων, ειδικευμένων ιατρών, ογκολόγων και νοσοκόμων.

Οι εμπειρογνώμονες – που έχουν επιλεγεί από τις ομάδες εργασίας «κατάρτιση για τον καρκίνο»¹ – θα υποβάλουν το φθινόπωρο 1987 την έκθεσή τους προς εξέταση από τις δύο συμβουλευτικές επιτροπές. Οι συγκριτικές αυτές μελέτες θα χρησιμεύσουν ως βάση για ενδεχόμενη δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όσον αφορά στις ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο των προγραμμάτων κατάρτισης για τον καρκίνο. Προς το σκοπό αυτόν, οι εμπειρογνώμονες, στους οποίους έχει ανατεθεί η συγκριτική εξέταση για τα εφαρμοζόμενα εκπαιδευτικά συστήματα, θα εξετάσουν τις ενδεχόμενες δυσκολίες στην εφαρμογή των προτάσεων, οι οποίες διατυπώθηκαν το 1986 από την επιτροπή κορυφαίων καρκιολόγων που έχει οριστεί στο πλαίσιο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:

«Σπουδαστής»: τα κράτη μέλη οφείλουν να διαθέτουν καθηγητή καρκιολόγο σε όλα τα κέντρα ιατρικής εκπαίδευσης που προσφέρουν ευρύ πρόγραμμα μαθημάτων, στα οποία περιλαμβάνεται όλο το φάσμα από την επιδημιολογία και τις αρχές πρόληψης μέχρι την έγκαιρη ανίχνευση.

¹ Καθηγητής de Moura (Πορτογαλία) για τη βασική ιατρική εκπαίδευση. Καθηγητής Larra (Γαλλία) για την αρχική κατάρτιση των παθολόγων. Δόκτωρ Costa (Ιταλία) για την κατάρτιση των ογκολόγων. Δόκτωρ Lister (Ηνωμένο Βασίλειο) για την κατάρτιση των άλλων ειδικών και τη συνοπτική έκθεση.

ση, τις θεραπείες και τη φροντίδα ανίατων ασθενών στο τελικό στάδιο. Το πρόγραμμα πρέπει να προβλέπει 30 τουλάχιστον ώρες εκπαίδευσης και να έχει ως βασικό στοιχείο τα δέκα κυριότερα σημεία εντοπισμού του όγκου. Τέλος, πρέπει σε όλα τα προγράμματα των ιατρικών σχολών να προβλέπεται ένα εξάμηνο καρκιнологίας.

«Παθολόγοι»: αποτελούν ειδικότητα που έχει προτεραιότητα στην κατάρτιση για τον καρκίνο. Εξάλλου, οι παθολόγοι πρέπει να ενθαρρύνονται να ακολουθούν πρόγραμμα συνεχούς κατάρτισης. Τέλος, πρέπει σε εθνικό επίπεδο να προβλέπεται περιοδική ενημέρωση υπό τύπο δελτίου ή επιστολής.

«Ογκολόγοι»: κάθε κράτος μέλος πρέπει να αναγνωρίσει την ογκολογία ως ειδικότητα.¹ Θα ήταν σκόπιμο να πραγματοποιηθεί σε επίπεδο κρατών μελών εναρμόνιση στην κατάρτιση των ειδικών αυτών. Ιδιαίτερη προσοχή επιβάλλεται να δοθεί στην κατάρτιση και την αναγνώριση των ειδικών που ασχολούνται κυρίως με ορισμένες ειδικές μορφές καρκίνου. Πρέπει να καταρτισθεί Κοινοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και συνεχούς κατάρτισης στον τομέα της καρκιнологίας (δεν περιλαμβάνονται εδώ συνεδριάσεις και συνέδρια) και να ενθαρρυνθούν οι πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη προγραμμάτων για ογκολόγους.

Οπωσδήποτε, οι πρόσφατες εξελίξεις που επέφεραν και εξακολουθούν να επιφέρουν ακόμη ριζικές μεταβολές στο χώρο της καρκιнологίας – από την πρόληψη μέχρι τη θεραπεία – θα αλλάξουν επίσης την αποστολή και το ρόλο του υγειονομικού προσωπικού στον τομέα του αντικαρκινικού αγώνα. Τα εκπαιδευτικά συστήματα οφείλουν συνεπώς να προσαρμοσθούν ανάλογα. Ήδη, μπορεί να διακρίνει κανείς τις ακόλουθες γενικές κατευθύνσεις:

- Οι βασικές ιατρικές σπουδές πρέπει να δίνουν στους σπουδαστές τη δυνατότητα να κατανοήσουν καλύτερα τις πρόσφατες εξελίξεις, καθώς και να ενημερωθούν και να καταρτισθούν καλύτερα.
- Η αρχική κατάρτιση των παθολόγων πρέπει να τους επιτρέπει να αντιμετωπίζουν αιτήματα προερχόμενα από κοινό, το οποίο σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό είναι περισσότερο ενημερωμένο, επιθυμεί να επωφελείται από τα πλεονεκτήματα των συστηματικών ανιχνευτικών δοκιμασιών και του έγκαιρου εντοπισμού του καρκίνου και το οποίο, σε περίπτωση που έχει υποστεί ειδική θεραπεία, επιθυμεί ανάλογη ιατρική παρακολούθηση.
- Η αρχική κατάρτιση των ειδικών, περιλαμβανομένων και των ογκολόγων, πρέπει να τους δίνει τη δυνατότητα να χειρίζονται καλύτερα τις μεθόδους ολοκληρωμένης θεραπείας και συμβατικής χειρουργικής προς το συμφέρον των ίδιων των ασθενών.

Εννοείται ότι η συμβουλευτική επιτροπή για την κατάρτιση των ιατρών και οι εμπειρογνώμονες που έχουν αναλάβει τη συγκριτική μελέτη για τα εκπαιδευτικά συστήματα που εφαρμόζονται πρέπει να εξετάσουν ταυτόχρονα τις ενδεχόμενες δυσκολίες εφαρμογής των διαφόρων αυτών προτάσεων, ώστε να ξεκαθαριστεί το δέμα της Κοινοτικής δράσης στον τομέα αυτόν.

Επίσης, το 1987, η συμβουλευτική επιτροπή για την κατάρτιση των νοσοκόμων θα υιοθετήσει παρόμοια προσέγγιση, λαμβάνοντας σαν βάση το έργο ομάδας εργασίας ειδικευμένης στην κατάρτιση για τον καρκίνο. Επίσης, το 1987 θα ληφθεί και η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για την κατάρτιση των οδοντιάτρων.

¹ Στην ειδικότητα αυτή θα μπορούσε να διακρίνει κανείς τρεις κατηγορίες: ιατρική ογκολογία (ιδίως χημειοθεραπεία), ακτινοθεραπεία, χειρουργική ογκολογία.